

### **BIBLIOTECA PÚBLICA DE GIRONA**

Plaça de l'Hospital, 6 - 17002 Girona  
Tel. 972 202 252 - [bpgrirona.cultura@gencat.cat](mailto:bpgrirona.cultura@gencat.cat)  
<http://bibliotecagirona.gencat.cat>

### **BIBLIOTECA ANTÒNIA ADROHER**

Can Sunyer, 46 - 17007 Girona - Taialà  
Tel. 972 213 315 - [biblioadroher@ajgirona.cat](mailto:biblioadroher@ajgirona.cat)

### **BIBLIOTECA ERNEST LLUCH**

Carrer Saragossa, 27 - 17003 Girona - Palau  
Tel. 972 426 368 - [biibliolluch@ajgirona.cat](mailto:biibliolluch@ajgirona.cat)

### **BIBLIOTECA JUST M. CASERO**

Plaça de l'Om, 1 - 17007 Girona - Pont Major  
Tel. 972 211 370 - [bibliojcasero@ajgirona.cat](mailto:bibliojcasero@ajgirona.cat)

### **BIBLIOTECA SALVADOR ALLENDE**

Montseny, 74-78 - 17006 GIRONA - Santa Eugènia  
Tel. 972 232 715 - [biblioallende@ajgirona.cat](mailto:biblioallende@ajgirona.cat)

### **PUNT DE LECTURA DE SANT NARCÍS**

C. C. Sant Narcís. Plaça Assumpció, 27 - 17005 Girona  
Tel. 972 237 063 - [puntlectura.stnarcis@ajgirona.cat](mailto:puntlectura.stnarcis@ajgirona.cat)  
(En conveni amb l'AV de Sant Narcís)

### **PUNT DE LECTURA DE TORRE GIRONELLA**

Grup Torre Gironella, 102 - 17004 Girona  
Tel. 872 081 054 - [puntlectura.tgironella@ajgirona.cat](mailto:puntlectura.tgironella@ajgirona.cat)  
(En conveni amb l'AV de Torre Gironella)

### **BIBLIOTECA PÚBLICA DE SALT**

Carrer de Sant Antoni, 1 - 17190 Salt  
Tel. 972 240 322 - [bibsalt@ddgi.es](mailto:bibsalt@ddgi.es)

### **BIBLIOTECA D'EN MASSAGRAN**

Carrer Major, 204 - 17190 Salt  
Tel. 972 405 062 - [massagran@salt.cat](mailto:massagran@salt.cat)

### **BIBLIOTECA EMÍLIA XARGAY**

Carrer Major, 71-73 - 17840 Sarrià de Ter  
Tel. 972 170 211 - [bibsarri@ddgi.es](mailto:bibsarri@ddgi.es)



Un passeig  
pels **Carrers**  
de Girona, Salt  
i Sarrià de Ter

Benvolguts/des lectors i lectores,

Teniu a les vostres mans la guia de lectura sobre els carrers de Girona, Salt i Sarrià de Ter, elaborada per les biblioteques públiques de Girona.

El nostre objectiu és oferir-vos una selecció bibliogràfica sobre alguns personatges il·lustres gironins, saltencs o sarrianencs dels quals s'ha dedicat el nom d'un carrer o una plaça.

D'aquesta manera us oferim la possibilitat de conèixer una mica més de prop qui foren i quina importància tingueren per als nostres pobles i ciutats aquells personatges que donen nom als carrers de les nostres viles.

Esperem, doncs, que aquest treball sigui del vostre interès, i us animem a passejar per alguns dels indrets d'aquesta guia.

# El nomenclàtor alliçona

**P**assejant pels carrers de la nostra ciutat, com també de les poblacions veïnes de Salt i Sarrià, si posem atenció en els noms que els distingeixen notarem que una bona colla corresponen a persones concretes. Són personatges d'un cert relleu, i principalment gironins que han excel·lit per les seves qualitats humanes i especialment per les obres que ens han deixat. Escriptors, artistes, metges, polítics, científics... Alguns visqueren en temps molt reculats, altres els hem pogut conèixer personalment. La presència d'aquests noms en la retolació de carrers desperta la nostra curiositat. Qui era aquest personatge? En quina època va viure? A què es va dedicar? Quin llegat ha deixat? Totes aquestes preguntes tenen la seva resposta. I aquesta resposta la trobarem en llibres i altres publicacions. I aquests mitjans d'informació són al nostre abast en les biblioteques que diàriament obren les seves portes i esperen el lector que vol informar-se, que desitja dedicar unes hores a l'estudi, a l'ampliació dels seus coneixements o simplement a la lectura com un sanítós i alliçonador passatemp. A Girona i també als veïns municipis de Sarrià de Ter i Salt, tenim una bona oferta de locals de lectura, ben proveïts de tota mena de llibres, i es posa una atenció especial a la temàtica local. Per tant, i tal com se'ns informa en aquesta guia de lectura, podem disposar d'elements suficients per conèixer millor la personalitat d'aquests homes i també dones que mereixen ser recordats.

En aquesta guia de lectura hi figuren alguns dels titulars de carrers, però n'hi ha molts més. Encara que la utilització de la guia serà suficient per iniciar-nos en aquesta temàtica. I sens dubte servirà per estimular la nostra inquietud per fixar-nos en la dedicació dels carrers i voler esbrinar quina és la identitat del personatge distingit amb aquesta dedicació.

Un dels nostres carrers, encara que no és dels que figuren a la guia, porta el nom de Berenguer Carnicer. Es donava la casualitat que arran de l'esmentat carrer hi havia l'escorxador municipal. No eren pocs els ciutadans que estaven convençuts que aquell il·lustre personatge del segle XIII tenia alguna cosa a veure amb el servei municipal que només físicament li era proper. I no era així, sinó que es tracta d'un frare dominic, conseller de Jaume I, que acompanyà aquest rei en l'expedició per a la conquesta de Mallorca. Evidentment que si els que tal cosa suposaven haguessin accedit a una documentada font d'informació, haurien sortit d'aquell cras error. I això és el que ens ajudarà a fer aquesta guia.

La ciutat, i també les poblacions de l'àrea metropolitana, va creixent, i en les darreres dècades ho ha fet d'una manera extraordinària. Es van obrint nous carrers, es configuren noves places i el nomenclàtor es va enriquint. Però no hi ha dificultat per trobar noms escassos i ben relacionats ja sigui amb la nostra història més llunyana com amb la més recent. Hi ha personatges dels que figuren en el nomenclàtor urbà que no varen trepitjar mai el carrer que se'ls ha dedicat, ja que quan ells vivien Girona es reduïa al que ara anomenem nucli antic. En altres coincidí l'obertura del nou carrer amb la mort del que en seria titular. Alguns han donat nom a un carrer que quan ells vivien era un camp de conreu. I si el titular d'aquell carrer havia trepitjat mai aquells paratges, era anant a fer una passejada o una petita excursió pels afores del que aleshores era el clos urbà. Especialment quan després d'enderrocar-se les muralles es pogué configurar l'eixample, i el teixit urbà es va estendre cap a migdia i cap a ponent, es traçaren nous carrers i calgué donar-los nom. Semblantment ocorregué quan aparegueren les noves barriades en terrenys de municipis veïns que s'havien annexionat a la ciutat. I més encara quan l'expansió urbana afectà extensos terrenys a l'esquerra del Ter.

Però tot i que el territori creixi i que es vagin obrint nous carrers i noves places, no hi ha problema per tro-

bar noms que aniran enriquint el nomenclàtor urbà. En altre temps les persones que destacaven en la societat eren molt poques. O potser només es consideraven importants els reis, els guerrers i els que havien ocupat càrrecs rellevants. Però ara entren preferentment en el nomenclàtor els científics, els literats, els músics, els artistes... En els temps més reculats els carrers s'anomenaven per algun detall que els caracteritzava, per l'activitat que s'hi desenrotllava o per la novetat del seu traçat. Així en moltes poblacions hi trobàvem el carrer Nou. Concretament a Girona quan s'obrí el que ara porta el nom de carrer Nou, al que ja existia fins aquell moment i que continua existint, se li afegí el nom del Teatre, per la seva proximitat amb aquell edifici. Però el curiós del cas és que l'actual carrer Nou, que s'obrí l'any 1843, fins fa ben poc temps no va ostentar oficialment aquest nom. Al criteri a què ens hem referit d'anomenar els carrers per l'activitat que hi predominava responen molts noms tradicionals i que encara persisteixen, com els de Calderers, Ballesteries, Canaders, Hortes, Ferreries Velles..., places del Vi, de l'Oli. Quan es començaren a donar noms de persones eren els de reis, generals o polítics. Però a casa nostra hi ha moltes persones que han destacat per la seva intel·ligència o la seva sensibilitat, i quan es tracta de batejar una nova via pública no hi ha cap problema per trobar candidat adient.

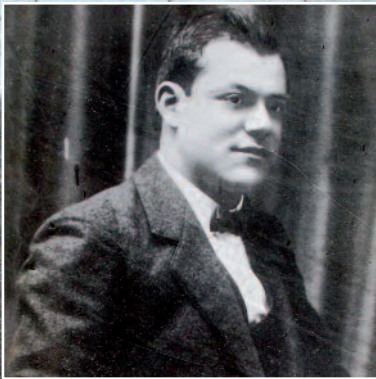
Hem de considerar aquesta guia com una invitació a posar atenció en els noms dels carrers que freqüentem en el nostre deambular diari, i documentar-nos després sobre la identitat dels personatges que figuren en les plaques indicadores. Si ho fem així adquirirem la co-neixença d'un bon nombre de ciutadans il·lustres que ens precediren.

ENRIC MIRAMBELL I BELLOC  
Cronista oficial de la ciutat de Girona

GIRONA

# Josep Baró i Güell

Cervià de Ter, 1891 - Girona, 1980  
Domeny nord - Carrer



© Biblioteca Pública de Girona

**M**úsic. Instrumentista de clarinet, tenora i piano. Als deu anys ingressà a la Cobla Juvenil Cervià, a la Cobla Empordanesa i més tard actuà també amb la Cobla Art Gironí com a instrumentista de tenora i a La Principal de Terrassa.

Actuà en diverses orquestres com la de Pau Casals, de la qual fou tenora solista. Fundador i director de l'Orfeó Cants de Pàtria. Iniciador i sotsdirector de l'Orquestra Simfònica de Girona.

Professor en diverses escoles de música (fou mestre de Narcís Costa i Horts). Impulsor de la creació del Museu de la Sardana de Girona (1 de novembre de 1961) on féu la donació de la seva tenora.

Autor de música religiosa, coral, d'orquestra de corda i de sardanes. Col·laborador en l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya.

*“N’hi ha que nèixen amb ànima de botiguer, de pagès o de manobre; En Baró va nèixer músic, amb un cor ratllat per un pentàgrama i tot ple de notes.”*

ERNEST ALBERT GALTER  
*La Dansa més Bella*, núm. 5, 1928

## Música de Josep Baró

- **Himne a la senyera de la Congregació de la Immaculada i sant Lluís de Girona: cançó a veus mixtes.** Lletra de Mn. Vicenç Vila Tibau; còpia Narcís Patchi. Girona: [s.n.], 1933.
- **L’infant i la lluna: cançó a veus mixtes.** Lletra de Joan Arús. Girona: [s.n.], 1930.
- **La glòria de l’art: cançó a veus mixtes.** Poesia d’Ignasi Iglésies. [s.l.]: [s.n.], 1932.
- **Nadales de sempre.** Barcelona: DIVUCSA, DL 1995 [CD].

## Sobre Josep Baró

- GEIS, Camil. **“Josep Baró i Güell”.** *Revista de Girona*. T. LXI, 1972, pp. 58-59.
- ALBERT i GALTER, Ernest. **“Josep Baró”.** *La Dansa més Bella*, núm. 5, any I (1928), pp. 4-5.

## Recursos electrònics

- “Baró Güell, Josep”. **Associació Musical de Mestres Directors.** Disponible a: [www.assmmd.org](http://www.assmmd.org)

## El fons Baró a la Biblioteca Pública de Girona

Inclou peces manuscrites i impreses de les prop de 600 que va compondre Josep Baró i Güell. Aplega sardanes, cançons infantils, obres corals i religioses, per a orquestra de corda, orgue, sarsueles i misses, a més d’arranjaments i harmonitzacions de temes populars i d’altres.

Donació efectuada pel seu nebot Josep Baró i Batlle el 21 d’agost de 1984.



© Autor: Valentí Fargnoli, Ajuntament de Girona, CRDI.

Orquestra local de Cervià de Ter. El segon músic començant per l’esquerra a la fila del davant és Josep Baró i Güell.

# Aurora Bertrana

Girona, 1892 - Berga, 1974  
Vila-roja - Carrer



© Extret del web de l'Associació d'escriptors en llengua catalana

Es scriptora, filla de Prudenci Bertrana. Destacà de molt jove com a violinista, s'hi guanyà la vida durant molts anys, fins i tot va crear un grup de jazz íntegrament format per dones, però després abandonà aquesta activitat. La seva narrativa, realista i sensual, reflecteix els seus viatges per Europa, Àfrica del Nord, Amèrica Central i les illes d'Oceania, l'afecte als animals, l'interès per la infància, la Segona Guerra Mundial, la problemàtica matrimonial i el turisme.

Va escriure la biografia del seu pare, participà com a jurat en els primers premis Prudenci Bertrana. Va escriure les seves memòries, el segon volum es va publicar pòstumament.

*“Aquells temps venturosos que vagàvem junts pels carrers de la vella Girona bescant il·lusions i llegint nos constantment els nostres assaigs literaris a la llum d’un fanal.”*

Carta de 1933,  
Bertrana recordava Rahola

## Selecció bibliogràfica

- **Aurora Bertrana, una dona del segle XX**, coordinat per Glòria Granell, Daniel Montaña i Josep Rafart. [Gironella]: Associació Cultural El Vilatà del Berguedà; [Girona]: Universitat de Girona, Departament de Filologia i Filosofia; Barcelona: Abadia de Montserrat, 2001.
- **Aurora Bertrana, viatgera: selecció de textos**, Neus Real Mercadal. [Girona]: CCG Edicions-Fundació Valvi, 2008.
- **Camins de somni**. Barcelona: Albertí, 2008.
- **Entre dos silencis**. Barcelona: Club Editor, 2006.

## Sobre Aurora Bertrana

- **“Aurora Bertrana, vint-i-cinc anys després: dossier”**. *Revista de Girona*, 1999, núm. 193, p. 60-95. [En línia]. Disponible a: [www.revistadegirona.cat](http://www.revistadegirona.cat)



# Prudenci Bertrana

Tordera, 1867 - Barcelona, 1941  
**Eixample nord - Plaça**



© Extret del web de la Diputació de Girona

**E**scriptor. Estudià el batxillerat a Girona. Fou professor de dibuix (anys 1890) i pintor de paisatges, retrats de difunts, exvots, rètols, etc.

El seu primer escrit, *L'oreneta*, de principis del s. XX, aparegué en la revista gironina *Vida*; per aquesta època començà a freqüentar els cercles literaris de Girona i a publicar d'una manera regular. Conreà, també, el teatre, sense un reconeixement per part de la crítica.

Publicà en diversos diaris: *El Poble Català*, *La Publicitat*, *Revista de Catalunya*.

Les seves obres completes han estat publicades a Barcelona (1969).

*“Tot el que no pogué expressar amb els pinzells ho feu amb la ploma, quan als trenta nou anys començà a escriure.”*

PERE FREIXAS I CAMPS  
Prudenci Bertrana, dibuixant i pintor

## Selecció bibliogràfica

- **Josafat**. Barcelona: Edicions 62, 2000.
- **El vagabund**. Barcelona: Edicions 62, 1985.
- **Nàufrags**. Barcelona: Edicions 62, 1986.

## Sobre Prudenci Bertrana

- BERTRANA, Aurora; CARDONA, Osvald; IGLÉSIES, Josep. **En el centenari de Prudenci Bertrana: la vida, el llenguatge i l'àmbit geogràfic**. Barcelona: Rafael Dalmau, 1968.
- **La col·lecció de dibuixos i pintures de Prudenci Bertrana**. Girona: Diputació Provincial de Girona, 1975. Conté: “Prudenci Bertrana: l'home, el pintor i l'escriptor”, per Joaquim Pla Cargol. “Prudenci Bertrana, escriptor modernista”, per Jordi Castellanos. “Prudenci Bertrana, dibuixant i pintor”, per Pere Freixas i Camps.
- GRANELL NOGUÉ, Glòria. **Prudenci Bertrana: els primers passos de l'artista: disset narracions inèdites**. Girona: Ajuntament de Girona, 2003.
- **Prudenci Bertrana per ell mateix**. Barcelona: Edicions 62, DL 1967.
- ROIG i LLOP, Tomàs. **Prudenci Bertrana: l'home i l'escriptor**. Barcelona: [s.n.], 1959.





# Francesc Civil i Castellví

Molins de Rei, 1895 - Girona, 1990

**Eixample nord - Carrer**



© Narcís Sars - Ajuntament de Girona - CRDI

**M**úsic. Compositor i organista. Aprenqué música a l'Escolania de Montserrat. Es dedicà a l'ensenyament musical a Figueres. El 1924 fou nomenat organista de la catedral de Girona, on fundà també l'Escola Municipal de Música (1936), que dirigí entre 1942 i 1965. És autor de nombrosa música religiosa, d'obres de música de cambra, peces per a orgue i per a piano, *lieder* i diverses sardanes.

*“... quan jo anava a l'institut solíem visitar la Biblioteca Provincial (allà ubicada) instal·lada en els claustres. Recordo que hi havia un armari ple de solfes manuscrites signades per un tal Pagans...”*

Text extret de l'obra *El fet musical a les comarques gironines en el lapse de temps 1800-1936*, de Francesc Civil. 1970.

## Selecció bibliogràfica

- **Cançoner de la Garrotxa, transcripció i realització Francesc Civil i Castellví.** Girona: Diputació de Girona, 1982.
- **La dansa popular a les comarques gironines [assessor danses: Josep M. Figueras Anadón; assessor música: Francesc Civil i Castellví; dibuixos: Josep Perpiñà Citoler].** [Girona]: Delegació Provincial del Ministeri de Cultura, Acció Cultural, 1980-1999.
- **El fet musical a les comarques gironines en el lapse de temps 1800-1936: assaig.** Girona: [s.n.], 1970.
- **“Perspectiva musical de Gerona: de los años 1000 al 1500”.** Separata de: *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*. Vol. XXV-II (1981), p. 543-572.
- **“La capilla de música de la catedral de Gerona: siglo XVIII”.** Separata de: *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*. Vol. XIX-II (1968-1969), p. 131-188.

## Sobre Francesc Civil i Castellví

- CERVERA i BERTA, Josep Ma. **Biografia del mestre Francesc Civil i Castellví.** Girona: Conservatori Isaac Albéniz, DL 1992.



# Xavier Cugat i Mingall

Girona, 1900- Barcelona, 1990  
Fontajau - Rambla



© Extret del web Pedres de Girona

**H**ome polifacètic, Xavier Cugat fou músic, actor i dibuixant. La seva família emigrà a Cuba el 1905. Entre 1915 i 1918 va interpretar tangos a Nova York, on havia arribat amb la seva família el juliol de 1915.

Amb el nom de Francis Cugat, acompanyà com a violinista la companyia d'Enrico Caruso en les seves gires, fins que descobrí la música "tropical" amb la qual va triomfar als Estats Units. Va gravar uns 90 discos i fou una de les grans atraccions musicals de Las Vegas i Nova York. També cultivà la caricatura fent còmics per a *Los Angeles Times*. També, des del 1936 participà en nombrosos films a Hollywood. En la darrera etapa de la seva vida residí a l'Hotel Ritz de Barcelona i va intensificar la seva faceta de dibuixant. Girona li ha dedicat una parella de gegants.

*"De Girona recuerdo muy poco, si no es la intimidad de aquella plaza en la que pasaba largas horas del día, y que me parecía mía."*

XAVIER CUGAT  
(es refereix a la plaça de l'Oli, núm. 5, 1r pis)

## Selecció bibliogràfica

- **Yo Cugat: mis primeros 80.** Palafrugell: DASA, 1981.
- **66 grandes éxitos USA en España (1940-1953).** Madrid: Rama Lama, 2004.
- **Sobre Xavier Cugat.**
- **Gent que ha deixat petjada.** Girona: Fundació Caixa Girona, 2006.

## Recursos electrònics

- **Xavier Cugat.** Disponible a: [www.xcugat.com](http://www.xcugat.com)
- **Xavier Cugat, músic.** Pedres de Girona. Disponible a: [www.pedresdegirona.com/separata\\_cugat\\_1.htm](http://www.pedresdegirona.com/separata_cugat_1.htm)



# Ermessenda de Carcassona

Carcassona, vers 975 - Sant Quirze de Besora, 1058  
Eixample sud - Parc



Sepulchre de la comtessa Ermessenda de Carcassona a la Catedral de Girona.

Comtessa de Carcassona, filla de Roger I de Carcassona i muller del comte de Barcelona Ramon Borrell. Fou una dona de molta personalitat i de dots de govern. Va tenir un paper polític molt important per a Catalunya, participà en el govern dels seus comtats i en les campanyes militars a al-Àndalus. Un cop vídua, s'encarregà de la regència tant del seu fill com del seu nét. Tingué un paper participatiu a l'Església: animà les noves fundacions, com el capítol de la catedral de Girona o el monestir femení de Sant Daniel de Girona. Al seu sepulchre a la catedral de Girona, s'hi observen nou barres verticals vermelles sobre fons d'or que són el document més antic de Catalunya on es conserva el blasó de la senyera.

*“Fort i valent, amb la barba serrada i un bell escut tot d'or, el bon Guifré ha arribat a l'albada i ens don per bandera la sang del seu cor.”*

JAUME PICAS  
El Comte Guifré el Pilós (cançó)

## Selecció bibliogràfica

- **Domus Domini: la catedral del bisbe Roger, de la comtessa Ermessenda i de l'ardiaca Arnau de Soler: exposició del 30 de maig al 5 de juliol de 1997.** Girona: Fundació Caixa de Girona, Centre Cultural de Caixa de Girona, 1997.
- JÁUREGUI ADELL, J. “Estudio sobre los colores del sarcófago de la condesa Ermessinde”. *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins* T. XLV (2004), p. 365-377.
- PARETAS I COSTA, Maria-Mercè. “Mahalta o Ermessenda?: sobre les sepultures comtals a la seu de Girona”. *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*. T. XXV-1 (1979-1980), p. 269-281.

## Recursos electrònics

- Ruta de la Daria: Ruta Ermessenda de Carcassona. **El favorit.** TV3. Disponible a: [www.tv3.cat/elfavorit/rutes/ruta\\_172.htm](http://www.tv3.cat/elfavorit/rutes/ruta_172.htm)
- XUNCLÀ, Fèlix; PARÉS, Assumpció. “Les capelles laterals de la Catedral”. Pedres de Girona. Disponible a: [www.pedresdegiroana.com/capelles\\_cat\\_20.htm](http://www.pedresdegiroana.com/capelles_cat_20.htm)



# Miquel de Palol i Felip

Girona, 1885-1965  
Eixample nord - Plaça



© Miquel de Palol i Felip

**P**oeta. Als dotze anys publica *Lo Gironès*. Després d'una estada a Barcelona, el 1902 funda la revista *L'Enderroch* i els Jocs Florals de Girona. En les seves primeres publicacions destaquen el llibre de poemes *Roses* (1905), *Camí de llum* (1909), *Llegendes d'amor i de tortura* (1909).

El 1910 fundarà la revista *Catalanitat*. El 1912 guanyarà els Jocs Florals de Girona amb el poemari *Poemes de tarda*.

L'any 1919 s'endinsarà en el gènere teatral, en destaquen *Senyoreta Enigma*, *Enemic Amor* (1921), *Les petites tragèdies* (1921).

A partir dels anys trenta participarà en l'activitat política de Girona com a regidor de la ciutat.

Després d'un llarg parèntesi, el 1972 publicarà l'obra poètica i autobiogràfica *Girona i jo*, una obra de gran qualitat artística i humana.

## GIRONA

*“Ciutat: adarga de granet i llum;*

*Heura de soledat, vas de perfum;*

*Com ets de perfecta als meus sentits, tan pura!*

*Tu, la dels claustres i els jardins ombrius...”*

Dins *Poemes de tarda* (1912)

## Selecció bibliogràfica

- ***Girona i jo***. Barcelona: Tanagra, DL 1991.
- ***Jueus***. Estudi, edició i notes a cura de Pep Vila. [Girona: CCG Edicions-Fundació Valvi], 2005.
- ***Llegendes d'amor i de tortura***. Palafrugell: Biblioteca de la crònica, 1909.
- ***Obra poètica: 1897/1963***. Edició a cura de Pere Rovira amb la col·laboració de la Diputació de Girona. Barcelona: Columna, 1985.
- ***Poemes de tarda***. Barcelona: Empordà, 1922.

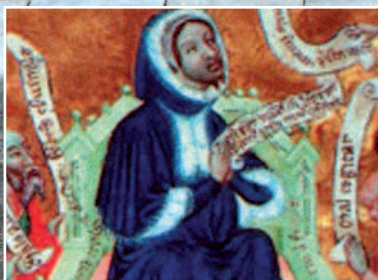
## Recursos electrònics

- “Miquel de Palol i Felip”. **Associació d'Escriptors en Llengua Catalana**. Disponible a: [www.escriptors.cat/autors/palolfelip/pagina.php?id\\_sec=1003](http://www.escriptors.cat/autors/palolfelip/pagina.php?id_sec=1003)



# Francesc Eiximenis i Aymerich

Girona, 1327 - Perpinyà, 1409  
Mercadal - Carrer i CEIP (Centre d'Educació Infantil i Primària)



Detall del recto de l'obra  
*Lo Crestià* de Francesc  
Eiximenis

Escriptor, frare franciscà i bisbe. Va estudiar a les escoles del seu orde i va completar la seva sòlida formació intel·lectual a la Universitat d'Oxford.

El 1408 fou nomenat patriarca de Jerusalem i a finals del mateix any fou consagrat bisbe d'Elna.

La importància principal de l'obra d'Eiximenis consisteix en el reflex que féu de la societat de l'alta edat mitjana i en el comentari sobre els seus costums. En la seva obra procurà donar una lliçó moralitzant utilitzant sovint els sermons i les referències de la Bíblia. Les seves obres més importants són *Lo crestià* i *Llibre de les dones*.

Una escola d'educació primària de la nostra ciutat porta el seu nom, com també un institut d'estudis gironins i universitaris.

*“Eiximenis és un dels autors prolífics de l'Edat Mitjana i a la vegada un dels que gaudí d'una més ampla difusió no sols a la seva terra, sinó també a l'estranger.”*

JILL WEBSTER

*La Societat catalana al segle XIV  
de Francesc Eiximenis, 1967*

*“Eiximenis comparteix, si més no, amb el mallorquí universal Ramon Llull, un rècord inqüestionable d'escriptura en llengua vernacle...”*

ALBERT HAUF

*Francesc Eiximenis, Lo Crestià, 1983*

## Selecció bibliogràfica

- CUÉLLAR, Alexandre. **Doctrina compendiosa de fray Francisco Eiximenis: sobre la manera de comportarse y ejercer, los jurados, los oficios públicos**. Barcelona: Barcino, 1929.
- EIXIMENIS, Francesc. **Llibre de les dones**. Edició i comentaris de Sadurní Martí. Barcelona: Quaderns Crema, 2003.
- EIXIMENIS, Francesc. **La Societat catalana al segle XIV**. Edició a cura de Jill Webster. Barcelona: Edicions 62, 1967.
- VIERA, David J. **Bibliografia anotada de la vida i obra de Francesc Eiximenis, 1340?-1409?**. Barcelona: Fundació Salvador Vives Casajuana, 1980.

## Recursos electrònics

- “Francesc Eiximenis” **Associació d'escriptors en llengua catalana**. [En línia], [consulta: 11/05/09]. Disponible a: [www.escriptors.cat/autors/eiximenis/](http://www.escriptors.cat/autors/eiximenis/)
- Llibre dels àngels. **Cervantes virtual**. [En línia], [consulta: 11/05/09]. Disponible a: [www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/scclit/24672785545034386754491/index.htm](http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/scclit/24672785545034386754491/index.htm)



# Valentí Fargnoli

Barcelona, 1885 - Girona, 1944

**Eixample sud - Carrer**



© Valentí Fargnoli. Ajuntament de Girona. © DRI

Fotògraf. Va néixer casualment a Barcelona, ja que el naixement es va avançar quan el seu pare i la seva mare, immigrants italians, tenien la intenció de retornar a Itàlia. La primera fotografia coneguda la va fer a l'antiga muralla de Girona cap al 1902, quan es construí ell mateix la seva primera càmera. Llavors treballava de fuster. A mitjan la primera dècada del segle xx marxà a fer les Amèriques i és a la tornada, l'any 1911, que començà a treballar de fotògraf. El 1912 es casà amb Rosa Vilaseca de Maçanet de la Selva, i és a partir d'aquesta època que agafà renom presentant-se a concursos, que guanyà, féu exposicions, publicà en fullets publicitaris, en revistes, àlbums, etc.

*“Travessar el riu. Mirar el reflex dels ponts. És possible enamorar-se de la bellesa abstracta d'un paisatge. De nit tots els rius són d'aigua. Fins i tot aquest Onyar podria passar per un petit Danubi blau, romàntic i amorós.”*

JUST M. CASERO  
Abans que toquin les sis. Quiosc

## Selecció bibliogràfica

- **Fòtica Fargnoli.** [Girona]: Arxiu Municipal; Ajuntament de Girona; Diputació, DL 1981.
- **Centenari Valentí Fargnoli.** [Girona: Ajuntament de Girona], DL 1985.
- **Girona vista per Fargnoli.** [Girona]: Ajuntament de Girona, 1985.

## Sobre Valentí Fargnoli

- FARGNOLI, Adolf. **Els germans Fargnoli i el noucentisme gironí.** [Girona]: Ajuntament de Girona, DL 1997.

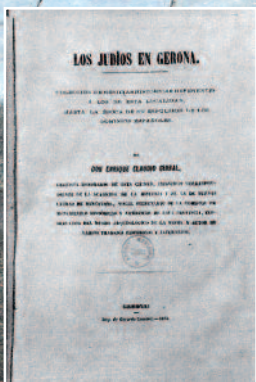
## Recursos electrònics

- **Fotohistòria.** Disponible a: [club.telepolis.com/foto/historia/farticl3.htm](http://club.telepolis.com/foto/historia/farticl3.htm)



© Enric Fargnoli

Girona, 1839 -1896  
Eixample sud - Carrer/Plaça



Portada del llibre  
*Los judios en Girona*

Enric Claudi Girbal Nadal. Fou arxiver, historiador, poeta, periodista, cronista de la ciutat i activista cultural. També va ser l'introduïdor dels valors de la Renaixença a Girona i al seu voltant es van generar infinitat de projectes culturals. Els seus treballs comprenen nombrosos camps, però sempre estan centrats en Girona i la província. A més d'estudiar el patrimoni artístic i arqueològic gironí, Girbal també el va defensar intensament. De jove, dirigí i fundà diversos periòdics locals amb la voluntat de restar al marge de qualsevol definició política. Sota el pseudònim del Trobador de l'Onyar, Girbal participà assíduament als Jocs Florals de Barcelona. També era un habitual de les tertúlies de la cova d'en Viñas, d'on va sorgir tot l'ambient literari i cultural de Girona de l'últim terç del s. XIX, que culminaria en la creació de l'Associació Literària i la *Revista de Girona*. La direcció de la *Revista de Girona* va ser la tasca més important que desenvolupà.

*“No pot estudiar-se la nostra història local prescindint de l'obra de Girbal.”*

ENRIC MIRAMBELL  
Cronista oficial de la ciutat de Girona

## Selecció bibliogràfica

- **Escritores gerundenses.** Girona: Cumané y Fabrellas, 1867.
- **Follías.** Girona: Cumané y Fabrellas, 1868.
- **Guía-cicerone de la inmortal Gerona.** Girona: Cumané y Fabrellas, 1866.
- **“El periodismo en Gerona: notas histórico-bibliográficas”.** *Revista de Gerona*. T. XVIII. Año X (1894), p. 225-234, 257-266, 321-329.

## Sobre Enric Claudi Girbal

- Costa, Lluís. **“Cent anys d’“El periodismo en Gerona” d’Enric Claudi Girbal”.** *Revista de Girona*, núm. 166 (1994) p. 50-55. [En línia]. Disponible a: [www.raco.cat/index.php/RevistaGirona/article/view/89907/115068](http://www.raco.cat/index.php/RevistaGirona/article/view/89907/115068)
- Mirambell, Enric. **“Enric Claudi Girbal”.** *Revista de Girona* (1965), any XI, núm. 32, p. 30-32. [En línia]. Disponible a: [www.raco.cat/index.php/RevistaGirona/article/view/78776/102886](http://www.raco.cat/index.php/RevistaGirona/article/view/78776/102886)



# Heroïnes de Santa Bàrbara

Carme - Carrer



© Martí Alsina. Diputació de Girona

La Companyia de Santa Bàrbara fou un cos militar auxiliar femení creat el 1809 a Girona pel general Álvarez de Castro per ajudar els defensors de la ciutat durant el tercer setge napoleònic. Duien queviures i municions als combatents dels baluards i muralles i socorrien els ferits.

Aquesta companyia va estar formada per 200 dones identificades per una cinta de color vermell al braç esquerre. Algunes d'elles descansaven en el monument funerari de l'església de Sant Feliu.

*“[...] el més lleuger bri d'aire feia flotar i descobrir els llaços que distingien les dones de Santa Bàrbara, algunes de les quals es guanyaren, en aquesta jornada, les recompenses i les distincions dels valents.”*

“Dia Gran de Girona” dins el Diari d'operacions del general enemic Saint-Cyr.

## Selecció bibliogràfica

- La Companyia de Santa Bàrbara. **Guia dels escenaris de la guerra del Francès a Catalunya: commemoració del 200 aniversari de l'inici de la guerra (1808-2008)**. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Conselleria d'Innovació, Universitats i Empresa, 2008, p. 37.
- GIRBAL, Enrique Claudio. **“La Compañía de Santa Bárbara en la guerra de la Independencia”**. Revista de Gerona T. IV, Año V (1880), p. 253-264.
- **Girona i la guerra del Francès: 1808-1814**. [Girona]: Ajuntament de Girona, Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions, DL 2008.
- GRAHIT GRAU, Josep. **“La Compañía de Santa Bárbara de Gerona”**. Anales del Instituto de Estudios Gerundenses T. XIII (1959), p. 155-180.
- XUNCLÀ, Fèlix; PARÉS, Assumpció. **“La Companyia de Santa Bàrbara”**. Pedres de Girona. [En línia]. Disponible a: [www.pedresdegirona.com/guerra\\_frances/compania\\_santa\\_barbara\\_3.htm](http://www.pedresdegirona.com/guerra_frances/compania_santa_barbara_3.htm)





# Jaume Marquès Casanovas

Sant Martí Vell, 1906 - Girona, 1992  
Eixample sud - Carrer



© Joan Comalat - Ajuntament de Girona - CCRD

Jaume Marquès i Casanovas. Canonge i arxiver de la Catedral de Girona i cronista oficial de la ciutat. La seva obra i la seva vida s'han d'entendre sota la perspectiva del seu sacerdoci. Va ser director del Museu Diocesà de Girona fins al 1974. Dugué a terme una tasca important de catalogació al Museu Diocesà i a l'arxiu de la catedral, i en la publicació i investigació de temes gironins. També va col·laborar en revistes de divulgació i en la premsa diària.

*“Estic content per la meua vida esmerçada en el servei de Déu i dels germans; per tots els anys de carrera escolada cercant el bé de joves i grans. Malgrat que al llarg de tal vida passada hi reconec errors i desencants, maldo per tal que en ser l'hora arribada, no em trobi encar tenint les mans buïdes. He investigat, és cert, sense falsia; del meu saber faig part sense gelosia sempre anhelant només la veritat. Guardo en el cor secreta esperança que la llavor, sembrada sense recança, donarà fruit en la posteritat.”*

Sonet de JAUME MARQUÈS I CASANOVAS

## Selecció bibliogràfica

- MARQUÈS i CASANOVAS, Jaume. **Girona vella**. Girona: Palahí, 1979; **Girona vella II**. Girona: Palahí, 1982; **Indrets de Girona III**. Girona: Palahí, 1981; **Casals de Girona IV**. Girona: Palahí, 1984.
- MARQUÈS i CASANOVAS, Jaume; MIRAMBELL i BELLLOC, Enric, SAGRERA i ARADILLA, Jordi. **Els banys àrabs de Girona**. Girona: Consell Comarcal, 1994.

## Sobre Jaume Marquès Casanovas

- **“Dossier: Jaume Marquès i Casanovas: 1906-1992”**. *Revista de Girona*. Núm. 158 (maig-juny 1993), p. 55-93 [En línia], [www.raco.cat/index.php/RevistaGirona/article/view/87769/112867](http://www.raco.cat/index.php/RevistaGirona/article/view/87769/112867)
- MARQUÈS i PLANAGUMÀ, Josep M. **“Bibliografia del doctor Jaume Marquès”**. *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins* T. XXXIII (1994), p. 25-36.
- ROURA, Gabriel. **Homenatge al Dr. Jaume Marquès i Casanovas: 1906-1992**. Girona: Ajuntament de Girona, DL 1993.



# Joaquim Pla i Cargol

Girona, 1883-1978  
Barri vell - Carrer



© Ajuntament de Girona, CRDI

**M**estre i escriptor. Escriví en diaris gironins. Membre de diverses corporacions: Comissió Provincial de Monuments, Junta Directiva de l'Institut d'Estudis Gironins, Junta de l'Ateneu de Girona, Junta d'Obra de l'Església Parroquial de la Mare de Déu del Carme, Junta Directiva de la Cambra Oficial de la Propietat Urbana de la Província de Girona.

És conegut pel seu immens treball recopilatori sobre Girona i les seves comarques.

Col·laborà en *Juventut*, *Lletres* (Palafrugell, 1908-1909), *Revista de Girona*, *Il·lustració Catalana*, *La Veu de Catalunya*, *L'Autonomista*, *Diari de Girona*, *Canigó* i d'altres.

Autor d'un gran nombre de llibres d'ensenyament: *Historia natural*, *Ciencias físico-naturales*, *Organografía y fisiología*, *Las civilizaciones*, *La Tierra y el hombre* i *La Tierra y su historia*.

També va publicar moltes obres de creació literària, crítica, artística i d'erudició. Col·laborà en les cròniques de Xavier Montsalvatge.

*“El seu treball... és ingent i meritíssim; ho va llegir tot, ho va estudiar tot, en quan feia referència a la seva estimada Girona i a les comarques gironines...”*

PELAI NEGRE I PASTELL  
*Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, XXIV,  
1978, pp.256-258

## Selecció bibliogràfica

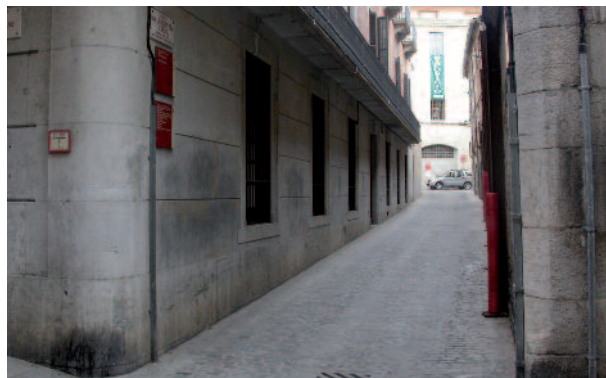
- **Álvarez de Castro**. Madrid: Vda. de Galo Sáez, 1946. 132 p.: il.; 21 cm. [digitalitzat per BPG, disponible a <http://bvpb.mcu.es>]
- **Biografías de gerundenses: Gerona y sus comarcas**. 2a ed. ampliada. Gerona: Dalmau Carles Pla, 1960. [digitalitzat per BPG, disponible a <http://bvpb.mcu.es>]
- **Gerona arqueológica y monumental**. Gerona: Dalmau Carles, Pla, 1943.
- **La Guerra de la Independencia en Gerona y sus comarcas**. Girona, etc.: Dalmau Carles, Pla, 1953. [digitalitzat per BPG, disponible a <http://bvpb.mcu.es>]
- **Tradiciones, santuarios y tipismo de las comarcas gerundenses**. Girona: Dalmau Carles Pla, 1946. [digitalitzat per BPG, disponible a <http://bvpb.mcu.es>]

## Sobre Joaquim Pla Cargol

- **“Joaquim Pla i Cargol: [nota necrològica]”**. Pelai Negre i Pastell. *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*. T. XXIV (1978), p. 256-258 [En línia]. Disponible a: [www.raco.cat](http://www.raco.cat)

## Recursos electrònics

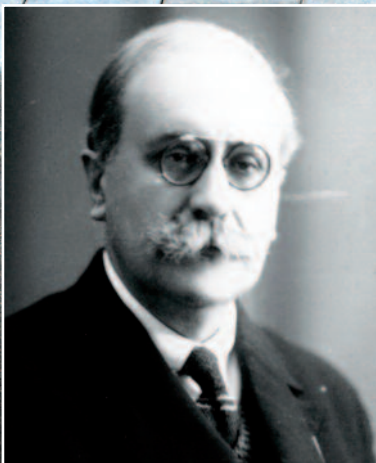
- **“Biblioteca Virtual del Patrimonio Bibliográfico”**. Ministerio de Cultura. Disponible a: <http://bvpb.mcu.es>



# Carles Rahola

Cadaqués, 1881 - Girona, 1939

**Eixample sud - Carrer / Domeny nord - IES  
(Institut d'Educació Secundària)**



© Octavi Unal. Ajuntament de Girona. CRDI

**C**arles Rahola i Llorens. Va ser historiador, literat i publicista de formació autodidacta. Col·laborà en el diari republicà *El Autonomista*, on desenvolupà un pensament polític d'esquerres, catalanista i federalista, sense militar mai a cap partit. També va escriure a molts altres diaris i revistes catalans. S'inicià en el món literari de la mà d'un grup de joves intel·lectuals (X. Montsalvatge, P. Bertrana, M. de Palol i altres). El seu estil era clar i fluent. Publicà diversos assaigs filològicofiliteraris i biografies. També va col·laborar en diverses enciclopèdies. Molt arrelat a Girona, des del 1922 presidí l'Ateneu Gironí, focus cultural de la ciutat. Realitzà diversos treballs històrics sobre la ciutat de Girona. En entrar les tropes de Franco a Girona, fou condemnat a mort per un tribunal militar i afusellat el 15 de març de 1939.

*“Podia anar-me'n. Com que no he fet cap mal i he cregut en la justícia, he restat aquí per servir la nació. Us he sacrificat, muller i fills! Perdoneu-m'ho! Perdoneu-m'ho.”*

CARLES RAHOLA, *Papers de presó: comiat i fulls solts*

## Selecció bibliogràfica

- **Breviari de ciutadania. La pena de mort a Girona.** Girona: CCG Edicions-Fundació Valvi, 2009.
- **La ciutat de Girona.** Barcelona: Barcino, 1929.
- **La dominació napoleònica a Girona.** Barcelona: La Revista, 1922. [digitalitzat per la BPG, accessible des de <http://bvpb.mcu.es>]
- **Girona i Napoleó.** Girona: CCG Edicions-Fundació Valvi, 2007.

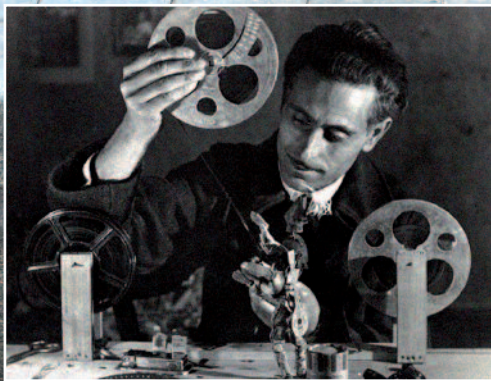
## Sobre Carles Rahola

- ARAGÓ, Narcís-Jordi; CLARA, Josep. **Els epistolaris de Carles Rahola: antologia de cartes de cent corresponents: 1901-1939.** Girona: Ajuntament de Girona; Barcelona: Abadia de Montserrat, 1998.
- **Carles Rahola: viure i morir a Girona** [DVD]. Realització: RaSa Digital. Girona: Diputació, DL. 2009.
- CARMANIU, Xavier. **Carles Rahola: l'home civilitzat.** Girona: CCG Edicions-Fundació Valvi, 2006.



# Antoni Varés i Martinell

Llagostera, 1909 - Girona, 1966  
Fontajau - Carrer



© Ajuntament de Girona, CRDI

Cineasta, fotògraf i grafista. Estudià belles arts i posteriorment anà a París a aprendre arts gràfiques. Intervingué com a figurant en alguns films de René Claire. Tornà a Girona i treballà de publicista i cartellista. Realitzà cartells per al GEIEG i per a orquestres i cobles. Pioner del cinema afeccionat a Girona, fou autor de nombroses pel·lícules com *Niños* i *L'home del sac*, les quals es poden trobar a l'Arxiu d'imatges de l'Ajuntament de Girona.

Des de l'any 1990, i amb una periodicitat biennal, l'Ajuntament de Girona i l'Associació d'Arxivers de Catalunya (AAC) convoquen les Jornades Antoni Varés d'imatge i Recerca.

*“El més impressionant, però, de Niños és la seva utilització del Barri Vell, on es crea una interessantíssima topografia espacial dels seus carrers com a espai privilegiat del joc dels infants.”*

ÀNGEL QUINTANA

## Selecció bibliogràfica

- ARAGÓ i MASÓ, Narcís-Jordi. **“L’eternel retour d’Antoni Varés”**. *Revista de Girona*. 155 (1992), p. 7.
- BONAVIA i POCH, Lluís. **“Antoni Varés, cartellista: els anys de París”**. *Revista de Girona*. 167 (1994), p. 44-49.
- GRANELL, Glòria. ***Bertrana i Varés: la Girona de Josafat***. Girona: Ajuntament de Girona, 2006.
- VARÉS, Antoni. ***Antoni Varés, del cartell al cinema, 1928-1966***. Girona: Ajuntament de Girona, 1994.

## Recursos electrònics

- **“La nostra gent”**. Pedres de Girona. Disponible a: [www.pedresdegiroana.com/vares\\_2.htm](http://www.pedresdegiroana.com/vares_2.htm)



SALT

# Agustí Cabruja i Auguet

Salt, 1911 - Mèxic, 1983  
Salt - Carrer



© Extret de La Farga, revista de Salt, núm. 53

Periodista i escriptor. Juntament amb lu Bohigas, fundà *El Poble de Salt*, fou redactor de *L'Autonoma de Girona*, col·laborador de *La Humanitat*, *La Campana de Gràcia* i altres publicacions de la premsa republicana i membre actiu d'Esquerra Republicana.

L'any 1936, va ser nomenat secretari del governador de Girona, càrrec que ocupà fins a la seva incorporació a l'exèrcit republicà, dins el marc de la Guerra Civil de 1936-39. El 1939, decideix marxar a França. Després de passar uns quants anys als camps de concentració de Sant Cebrià de Rosselló i Argelers, el 1942 s'exilià definitivament a Mèxic on participà activament en la promoció i difusió de les activitats del Centre Republicà i el Casal Català.

Com a escriptor, col·laborà en diversos periòdics i revistes i destacà com a autor de poesia i novel·la. El 24 de febrer de 1984, l'Ajuntament de Salt va posar el nom d'Agustí Cabruja a un carrer de la vila, en un acte d'homenatge presidit pel Molt Honorable Sr. Heribert Barrera i la Sra. Rosa Castillo, vídua de Cabruja.

*“Un infant és feliç amb ses joguines;  
jo ho sóc amb els meus versos.”*

AGUSTÍ CABRUJA. *Raïm*: poemes

## Selecció bibliogràfica

### Narrativa

- **Aves siniestras**. México D.F.: Libro-Mex, 1956.
- **La ciudad de madera**. México: Vértice, 1947.
- **Les òlibes: novel·la**. Mèxic D.F.: Costa Brava, 1954.
- **Terra nostra...: imatges i anècdotes**. Mèxic: Garvi, 1946.

### Poesia

- **Ona i ocell: poemes**. Mèxic D.F.: Ll. Umbert, 1950.
- **Raïm: poemes**. México: Vértice, 1951.

### Biografies

- **Homes de la meva terra**. Girona: Diputació de Girona, 2002.
- **Polítics i escriptors gironins durant la Segona República: anècdotes i records**. [Salt]: Ajuntament de Salt; Girona: Diputació de Girona, 1987.

## Sobre Agustí Cabruja

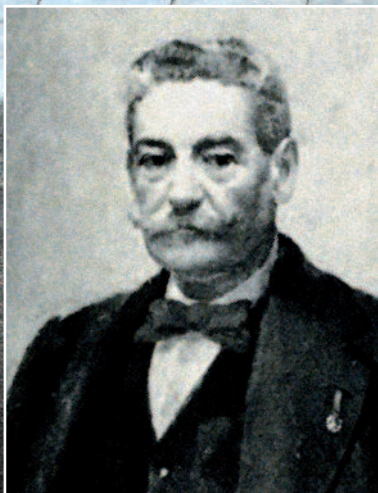
- **Agustí Cabruja: un saltenc a l'exili**. *La Farga: revista de Salt*, núm. 53 (febr. 1984) [monogràfic].



Placa commemorativa.

# Marquès de Camps

Salt, 1860 - Sant Sebastià, 1939  
Salt - Passeig



© Extret de Revista de Girona, 1988, núm. 129

Segon marquès de Camps. Enginyer forestal i polític. Fou director general d'agricultura (1917) i elaborà la llei sobre conservació i foment de la riquesa forestal. Milità a la Lliga Regionalista i fou president de la Diputació de Girona (1891) i diputat i senador a Madrid, en diferents legislatures.

El 1924, amb l'adveniment de la Dictadura, es retirà de la política. Havia signat el Missatge a la reina regent (1898), els manifestes de Solidaritat Catalana (1906) i *Per Catalunya i l'Espanya Gran* (1916). El 1936 s'exilià de Catalunya i morí a Sant Sebastià abans d'acabar la guerra civil. Havia estat president (1930) de l'Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona, on ingressà el 1895. Fou propietari de bona part de terrenys de la riba dreta del Ter, entre Salt i Girona. Interessat pel camp, la muntanya, les ciències i les arts, publicà diferents treballs relacionats amb l'agricultura i la cacera, però també narrativa. Carles de Camps i d'Olzinelles, l'any 1893, féu un important donatiu de terreny a l'Ajuntament de Girona per urbanitzar una plaça. En agraïment al donatiu, la plaça va rebre el nom de Marquès de Camps.

## Selecció bibliogràfica

- **Historias de caza.** Barcelona: El Cobre, 2004.
- **Toia virolada.** Barcelona: L'Avenç, 1915.

## Sobre Marquès de Camps

- CASTELLS i CALZADA, Narcís; COLOMER i ARCAS, M. Assumpció. **Els pergamins de l'Arxiu del Marquès de Camps.** Salt: Ajuntament de Salt; [Bescanó]: Ajuntament de Bescanó, 1999.
- PONS, Jordi; ADROER, M. Àngels. **Salt i el marquès de Camps: un cas de caciquisme** [en línia]. *Revista de Girona*, 1988, núm. 129, p. 82 - 87. [En línia]. Disponible a: [www.revistadegirona.cat](http://www.revistadegirona.cat)
- RUIZ PEDREIRA, Jacobo. **El marquès de Camps: ingeniero, propietario y político regionalista (1860-1939).** Montes, 2001, núm. 66, p. 16-22 [En línia]. Disponible a: [www.grn.es/fl/public/a9.htm](http://www.grn.es/fl/public/a9.htm)



Passeig Marquès de Camps de Salt.

# Jaume Roca i Delpech

Salt, 1910 - Girona, 1968

**Salt - Carrer**



© Extret del web Pedres de Girona i Santiròcadcosta.com

**M**úsic i pintor. Deixeble de Miquel Oliva i Francesc Civil, Jaume Roca Delpech ha estat un dels artistes saltencs més reconeguts en la seva època.

Amb quinze anys ja componia sardanes i el 1926 féu el seu primer concert. L'any 1934 s'establí a Barcelona on va obrir una acadèmia de piano que va tancar en esclatar la guerra.

Fins al 1936 va anar compaginant les tasques pedagògiques amb les actuacions en sales de concerts, fins i tot va fundar una cobla anomenada Iris de Salt, però l'esclat de la Guerra Civil va trencar aquesta dinàmica i amb pocs anys va decantar la seva expressió artística cap a un altre camp ben diferent: la plàstica.

Artista clau a la Girona de la postguerra va ser un home avançat al seu temps. Cal recordar, per exemple, que els seus dibuixos undergrounds, plens d'humor i de sarcasme no van veure la llum pública fins l'any 1982, quan l'Ajuntament de Girona li retia homenatge amb una exposició al Museu d'Història de la Ciutat.

*“Músic i pintor ensem,  
vós concerteu la natura  
de guisa que la batuta  
emuli el joc dels pinzells. [...]”*

Josep M. López-Picó, 1951

## Selecció bibliogràfica

- CASTELLS i CALZADA, Narcís; PUIGDEVALL i DIUMÉ, Narcís; GAY i FRIAS, Josep Víctor. **La formació musical de Jaume Roca Delpech a París (1927 - 1932)**. *Revista de Girona*, 1995, núm. 170, p. 52 - 54. [En línia]. Disponible a: [www.revistadegirona.cat](http://www.revistadegirona.cat)
- **Exposició homenatge a Jaume Roca i Delpech**: [del 29 de setembre al 12 d'octubre de 1973, sala municipal Fidel Aguilar] [s.l.: s.n.], [1973?].
- FREIXES CAMPS, Pere. **Jaume Roca Delpech, 1910-1968: [catàleg de l'exposició] abril-maig 1982**. [Girona]: Ajuntament de Girona, Educació i Cultura, 1982.
- MIRALLES, Francesc. **Roca-Delpech**. Barcelona: Àmbit, 1986 (El Traç).

## Recursos electrònics

- XUNCLÀ, Fèlix; PARÉS, Assumpció. **Jaume Roca Delpech**. Pedres de Girona. Disponible a: [www.pedresdegirona.com/separata\\_roca\\_1.htm](http://www.pedresdegirona.com/separata_roca_1.htm)
- **La nissaga dels Roca Costa, artistes**. Santiago Roca D. Costa. Disponible a: [www.santirocadcosta.com/Index\\_nou.htm](http://www.santirocadcosta.com/Index_nou.htm)

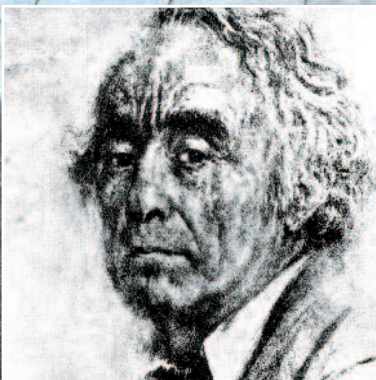


Detall del carrer.



# Josep Aguilera i Martí

Salt, 1882 - Barcelona, 1955  
**Salt - Carrer**



© Autor: Josep Aguilera. Autorretrat, 1951.  
Fundació Caixa de Girona

**P**intor. L'artista saltenc Josep Aguilera fou batejat un dia com “el pintor civil de Girona”. Ningú com ell, durant els anys vint i trenta, va copsar millor la imatge de la ciutat; ell va ser l'home que en va marcar el ritme artístic i que posà els fonaments d'una escola pictòrica basada en la temàtica de la Girona monumental.

Josep Aguilera va néixer a Salt el 4 d'agost de 1882, però el 1891 es traslladà a Barcelona on s'inicià en el món de l'art. Després de passar un temps a Arbúcies, el 1927 s'instal·là a Girona on va impartir classes de dibuix i pintura i participà en exposicions, fins al 3 de febrer de 1939 en què va haver de sortir de la Girona republicana cap a França. No pogué retornar fins al 1941 i llavors ja s'instal·là definitivament a Barcelona.

A banda del paisatge urbà, el tema al qual Aguilera dedicà més esforços fou el retrat, que destaca per la seva agudesesa per captar caràcters, mirades i fesomies.

*“... he copsat de la vella Girona les seves pedres mil·lenàries, els seus admirables monuments, els carrerons estrets, els patis humits amb les parets rovellades pels segles, ornamentades pel zig zag de les hores i envellutades per la verdor de la molsa...”*

Anecdolari d'Art “A Carles Rahola” per Josep Aguilera i Martí. *L'Autonomista*, 15 de juny de 1938

## Selecció bibliogràfica

- AGUILERA, Josep. **Josep Aguilera: Girona, l'exili i la pobresa**. Girona: Museu d'Art de Girona, 1997.
- FREIXAS i CAMPS, Pere. **L'obra de Josep Aguilera: assaig d'introducció**. *Revista de Girona*, 1978, núm. 85, p. 419 - 423. [En línia]. Disponible a: [www.revistadegirona.cat](http://www.revistadegirona.cat)
- **Josep Aguilera, pintor civil de Girona (1882-1955): dossier**. *Revista de Girona*, 1996, núm. 178, p. 62-95. [En línia]. Disponible a: [www.revistadegirona.cat](http://www.revistadegirona.cat)

## Recursos electrònics

- XUNCLÀ, Fèlix; PARÉS, Assumpció. **Josep Aguilera. Pedres de Girona** [En línia]. Disponible a: [www.pedresdegiro.com/separata\\_aguilera\\_1.htm](http://www.pedresdegiro.com/separata_aguilera_1.htm)



Detall del carrer.

SARRIÀ  
DE TER

# Agustí Riera i Pau

Sàbaló de Guane (Cuba), 1876 - Les Encies (Les Planes), 1936

**Sarrià de Ter - Carrer**



© Extret de la revista Parlem de Sarrià

**M**etge i polític. Va néixer a Sàbaló de Guane (Cuba) el 2 de juliol de 1876. Estudia medicina a Barcelona i es llicencia el 1899 amb premi extraordinari. S'instal·la a Sarrià de Ter, on tindrà la consulta i l'habitatge familiar.

Participa en la vida política de Girona i des del 13 de març de 1911 al 13 de gener de 1924 presidirà la Diputació de Girona.

El 26 de març de 1914, el Govern aprova l'Estatut de la Mancomunitat de Catalunya i Agustí Riera és nomenat conseller de Comunicacions i Obres Públiques.

També va formar part, juntament amb el seu amic Francesc Cambó, de la comissió de parlamentaris catalans a Madrid, creada el 1918.

El 9 de gener de 1921 se celebren els Jocs Florals a Sarrià presidits per Agustí Riera. A Girona també s'institueix un premi literari que porta el seu nom.

El 1933 com a president del Centre Catalanista, és nomenat vicepresident del Consell de Govern de la Lliga Catalana.

El van matar el 27 d'agost de 1936, acabava de complir 60 anys.

## Selecció bibliogràfica

- **Sarrià de Ter: el paper de la història**, coordinació de Josep Brugada. Girona: CCG Edicions, 2006.
- XIFRA i RIERA, Ramon. **El catalanisme a Girona durant l'any 1933**. Girona: Imp. Salomó Marquès, 1934.
- COSTA i FERNÁNDEZ, Lluís. **Història de la premsa a la ciutat de Girona: 1787-1939**. Girona: Ajuntament de Girona: Institut d'Estudis Gironins: Diputació de Girona, 1987.



# Emília Xargay i Pagès

Sarrià de Ter, 1927- L'Escala 2002  
**Sarrià de Ter - Plaça**



© Jordi Mestre. Ajuntament de Girona. CRD

**P**intora, esculptora i dibuixant. Emília Xargay i Pagès va néixer a Sarrià de Ter el 22 de novembre de 1927. Es va iniciar en els estudis de pintura i dibuix a l'Acadèmia de Belles Arts de Girona, sota el mestratge de Joan Oriuel.

Va ser reconeguda internacionalment i va plasmar les seves creacions a través de la pintura, el dibuix, l'escultura i la ceràmica. Els temes més recurrents de la seva obra foren: la parella, Sant Jordi, la dona i el toro ibèric. El seu esforç ha estat reconegut amb una trentena de distincions i premis, com la medalla de Sant Jordi.

Sarrià ha honorat l'Emília batejant amb el seu nom la biblioteca pública i la plaça del Toro. Els ajuntaments de Girona i Sarrià comparteixen 468 obres del seu llegat, que hauria de bastir el projecte de museu d'art que es planteja fer a la nova biblioteca de Sarrià. L'Emília va morir el 28 de desembre de 2002.

*“Era tanta la meva afició pel dibuix, que quan la mestra ens dictava paraules, jo no les escrivia, les dibuixava.”*

## Selecció bibliogràfica

- Xargay, Emília. **Etapa americana, 1967-1968**. [s.l.]: I.G. Viladot SL. 1992.
- Emília Xargay. **Obra pública. 1967-1999**. [s.l.]: I.G. Viladot. SL. 1991.

## Sobre Emília Xargay

- PELAYO, Javier Antón. **Sarrià de Ter**. Quaderns de la Revista de Girona. Girona: Diputació de Girona-Fundació Caixa de Girona, 2007.
- Manzano, Rafael. **Emília Xargay. Biografia-Antologia**. [s.l.]: I.G. Viladot, 1993.
- Tartas, Joan Joseph. **L'entorn d'Emília Xargay**. Girona: Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Girona, 1989.



# Paulí Torras i Domènech

Sant Joan les Fonts, 1869-1953  
**Sarrià de Ter - Carrer**



© Extret de la revista Païem de Sarrià

Industrial paperer, fill d'una nissaga de tradició paperera que es remunta a principi del segle XVIII. El 1903 va fundar a Bonmatí una fàbrica de paper amb el seu germà Salvador, i el 1935 va instal·lar una nova fàbrica a Sant Julià de Ramis amb els seus fills, Joan i Francesc.

Després de la Guerra Civil, s'iniciaran les obres de la nova factoria de Sarrià de Ter. Aquest complex fabril va condicionar la vida del poble durant 50 anys. Entre els anys 1960-1964 va convertir-se en una de les principals empreses de cel·lulosa de l'Estat espanyol.

El 1984 el grup KIO es va fer amo de l'empresa, amb el Sr. Javier de la Rosa, nomenat català de l'any, i empresonat per frau i tripijocs uns anys després.

Més tard es va consolidar una nova societat amb el nom de Torras Papel.

## Selecció bibliogràfica

- ANTÓN i PELAYO, Javier. **Sarrià de Ter**. Girona: Diputació de Girona: Fundació Caixa de Girona, DL 2007.
- PLANA i TORRAS, Antonio. **Las familias papereras Torras**. Actas del V Congreso Nacional de Historia del Papel en España, Sarrià de Ter 2003.
- **Sarrià de Ter: el paper de la història**, coordinació de Josep Brugada. Girona: CCG Edicions, 2006.



Fàbrica Torras.

## Recursos electrònics

- **Associació d'Escriptors en Llengua Catalana.** [www.escriptors.cat](http://www.escriptors.cat)
- **Biblioteca Virtual del Patrimonio Bibliográfico.** <http://bvpb.mcu.es>
- **Enciclopèdia Catalana.** [www.enciclopedia.cat](http://www.enciclopedia.cat)
- **La Farga.** [www.revistalafarga.net](http://www.revistalafarga.net)
- **Revista de Girona.** [www.revistadegirona.cat](http://www.revistadegirona.cat)
- **Revistes Catalanes amb Accés Obert.** [www.raco.cat](http://www.raco.cat)
- **Pedres de Girona.** [www.pedresdegirona.cat](http://www.pedresdegirona.cat)
- **Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions.** [www.girona.cat/sgdap/cat](http://www.girona.cat/sgdap/cat)

Nota: totes les consultes electròniques d'aquesta guia estan fetes a data: 18/09/2009.

## Bibliografia

- ARAGÓ, Narcís-Jordi; Vilallonga, Mariàngela. **Atles literari de les terres de Girona: segles XIX i XX.** Girona: Diputació de Girona, 2003.
- BIRULÉS i BERTRAN, Josep Ma. **Guia d'arquitectura de Girona.** [Girona]: Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. Delegació de Girona, 1996.
- CUFÍ i SOLÉ, Quim; CORNELLÀ i CANALS, Pere. **Diccionari.** Girona: Servei de Publicacions de la Universitat de Girona: Ajuntament de Girona, 2000.
- **Edificis de Girona: un repàs d'un centenar d'edificis singulars de la ciutat: tota la programació de les Fires 2007.** Girona: *El Punt*, 2007.
- **La Farga: revista de Salt.** Salt: Casal de Jubilats de Salt, 1979.
- FUSES, Josep. **Guia d'arquitectura de Girona.** [Girona]: Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. Delegació de Girona; [Barcelona]: La Gaia Ciència, DL 1980.

- MARQUÈS i CASANOVAS, Jaume. **Girona vella**. Girona: l'autor, DL 1979.
- MARQUÈS i CASANOVAS, Jaume. **Girona vella 2**. Girona: l'autor, DL 1979.
- MARQUÈS i CASANOVAS, Jaume. **Indrets de Girona: III**. Girona: l'autor, DL 1981.
- MARQUÈS i CASANOVAS, Jaume. **Casals de Girona: IV**. Girona: l'autor, DL 1984.
- **Parlem de Sarrià: revista de cultura i informació local**. Sarrià de Ter: Grup GERDS de Ter, DL 1992.
- **Els ponts de Girona: [un recorregut pels ponts dels quatre rius de la ciutat: tota la programació de les Fires 2005]**. Girona: Grup El Punt, DL 2005.

#### Agraïments:

- Enric Fargnoli
- Maria de Palol Salellas
- Pedres de Girona
- Unitat Municipal d'Anàlisi Territorial de l'Ajuntament de Girona (UMAT)
- Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de Girona (CDRI)
- Enric Mirambell i Belloc

**Edita:** Ajuntament de Girona conjuntament amb els ajuntaments de Salt i Sarrià de Ter i la Generalitat de Catalunya | **Selecció i textos:** Glòria Bosch, Antònia Gimbernat, Alicia Moreno, Lidia Noguerol, Miriam Oviedo i Eva Prats  
**Maquetació:** Curbet Comunicació Gràfica | **Impressió:** xxxxxxxxxxxxxx |  
**Dipòsit legal:** xxxxxxxxxxxx